

BRIEFING – MEETUP ZWOLLE

INTRODUCTIE

Kansenongelijkheid

‘Kansenongelijkheid is in het Nederlandse onderwijs het afgelopen decennium verdubbeld’ zo liet het rapport van de Onderwijsinspectie in 2016 zien. En het probleem wordt steeds groter! “Gefeliciteerd met het diploma en het inkomen van je ouders” geldt helaas door het hele land, zoals deze kansenkaart goed laat zien. Corona heeft het probleem zichtbaarder gemaakt en helaas ook verder vergroot. Dit is geen goede zaak. Naast dat het verspilling van talent is, vergroot het de tweedeling in onze maatschappij. Dit gaat dus iedereen aan. Reden genoeg om er iets aan te doen. Goed dus dat je bij de Meetup Kansenongelijkheid aansluit!

Meetups

Deze Meetup is georganiseerd naar aanleiding van de documentaireserie Klassen en bedoeld voor iedereen die met kinderen en jongeren werkt. Daarbij nemen we de school (PO en VO) - en iedereen die daar werkt - als middelpunt, omdat we denken dat het basis- en het middelbaar onderwijs de kern vormen. Daar gaan alle kinderen en jongeren naartoe en dus kan de school de spil in het web zijn. Uiteraard spelen jeugdwerkers, zorgprofessionals, mensen in de kinderopvang of in het vervolgonderwijs (etc.) een even grote en cruciale rol. Tijdens de Meetup zit je daarom aan tafel met allerlei soorten professionals. In groepjes gaan jullie nadenken

over oplossingen binnen drie thema’s die bij kansenongelijkheid spelen. Wat zou je gezamenlijk kunnen doen - met het hele netwerk rondom een kind - om elk kind gelijke kansen te bieden? Wat gebeurt er al, waar kun je bij elkaar aansluiten en wat mist er nog? Vervolgens maken jullie concrete afspraken waar je direct mee aan de slag kan. Deze Meetup wordt dan hopelijk het begin van een nieuwe koers.

Waarom dit document?

Tijdens de Meetup bespreken we een paar van de belangrijkste thema’s binnen kansen(on)gelijkheid. Elke deelnemer gaat vervolgens aan de slag met één thema. Om op niveau met elkaar te kunnen praten, is het belangrijk om deze kennis van tevoren tot je te nemen. Vervolgens mag je zelf bepalen over welk thema je graag doorpraat op de avond zelf.

Nog niet uitgelezen of gedacht over het onderwerp?

Kijk dan op www.gelijkekansenindeklas.nl. Hier hebben we - ook n.a.v. de documentaireserie Klassen en in samenwerking met de Gelijke Kansen Alliantie van het ministerie van OCW en een hele groep wetenschappers en mensen uit het onderwijs - een Kennisbank Kansengelijkheid ontwikkeld. Deze is speciaal voor onderwijskrachten om zich - ook op thema - verder te verdiepen in wat het probleem is en wat ieder kan bijdragen.

EEN VAN
DE JONGENS

Zwolle

THEMA 1

De relatie met ouders

Hoe kunnen we er gezamenlijk voor zorgen dat ouders betrokken worden/blijven bij het leerproces van kinderen?

Als je met kinderen/jongeren werkt, heb je natuurlijk ook met hun ouders te maken. We weten uit onderzoek dat de betrokkenheid van ouders bij het leerproces van een kind grote invloed heeft op de schoolprestaties van leerlingen, zowel in het primair als het voortgezet onderwijs. Een vertrouwde, wederkerige verbinding tussen school en ouders, waarin de sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling van het kind centraal staat, is dus belangrijk. Betrokkenheid gaat enerzijds over de activiteiten die ouders thuis met hun kinderen ondernemen (begeleiding bij het leren, educatieve spelletjes, verhalen voorlezen en zingen). Anderzijds gaat het over de houding van ouders tegenover het leerproces: vinden ze het belangrijk of zijn ze minder geïnteresseerd? En wat zijn de verwachtingen van ouders? Het mooie aan deze tweede dimensie van ouderbetrokkenheid is dat iedere ouder hier positief aan kan bijdragen. Bovendien blijkt uit onderzoek dat het overgrote deel van de ouders betrokken wil zijn bij het leerproces van hun kind.

In de dagelijkse praktijk kom je allerlei soorten ouders tegen. Zo zullen er ouders zijn die voor jou moeilijk te bereiken zijn omdat er sprake is van een taalbarrière, of omdat er grote verschillen zijn in achtergrond die de communicatie bemoeilijken. Maar je zult ook ouders tegenkomen die juist enorm betrokken zijn, en voortdurend contact zoeken over de schoolprestaties van hun kinderen. Al deze ouders hebben hun eigen meerwaarden en moeilijkheden in de omgang. Maar de kern blijft; hoe beter en evenwichtiger deze ouders betrokken zijn, hoe beter voor het leesproces van het kind. Het is dus belangrijk om - met het hele netwerk om het kind heen - een goede manier te ontwikkelen om met ouders in contact te zijn en te blijven.

Hoe ga je om met elk van deze ouders en hoe zorg je voor een evenwichtige relatie?

Meer lezen/luisteren/zien?

- [Verschillende ouders, verschillende leerkrachten. Educatief Partnerschap in het Primair Onderwijs](#) - H el ene Leenders, Johan de Jong & Mélanie Monfranc (rapport, specifiek de resultaten van pagina 12 tot en met 14)
- [Betrekken van ouders. Kansrijke aanpakken voor het vergroten van de ouderbetrokkenheid](#) - Tijana Breuer, Sanne van Wetten, Bas Aarts, Babs Jacobs & Inge de Wolf (handreiking met daarin bewezen effectieve aanpakken om ouderbetrokkenheid te vergroten)
- [Handboek voor mentoren in het voortgezet onderwijs](#) - Peter de Vries (boek)

OPLOSSINGSRICHTINGEN

1.1 Zet in op een positieve relatie vanuit kennis over de ander

Vaak wordt gedacht dat als ouders zich niet laten zien op school, ze niet betrokken (willen) zijn bij het leerproces van hun kind. Dit stimuleert de relatie tussen ouders en de betrokkenen rondom een kind helaas niet. Een goede relatie met een ouder, begint bij de positieve benadering dat elke ouder kan bijdragen en geïnteresseerd is in het leerproces van het kind. Hiervoor is kennis over de verschillende ouders en vervolgens over de verschillende culturele

visies ten opzichte van school essentieel. Net als de kennis over je eigen bril: hoe zie jij de betrokkenheid van ouders en waarin verschilt dat eventueel van de verwachtingen van ouders? Als je weet waarom een ouder afwezig is of welke ideeën sommige ouders hebben over wat er van hen verwacht wordt, kun je je beter verplaatsen in het perspectief van de ouder. Dat creëert begrip en daardoor meer positiviteit. Hoe zorg je ervoor dat je weet wat voor ouders je voor je hebt? En hoe kun je dit samen doen met alle partijen om een kind heen zodat niet iedereen het werk opnieuw hoeft te doen? Als je weet je wat de ouders voor een achtergrond hebben, zou je ook nog een stapje verder kunnen gaan: deze kennis inzetten voor de school. Lees oplossingsrichting 1.5 hieronder.

1.2 Verbindt ouders aan de school door dingen te organiseren die voor hen interessant zijn

Voor sommige ouders kan het voelen alsof ze alleen iets moeten geven aan de school; kennis over het kind, meer inzet bij de schoolprestaties van een kind etc. Dat valt nog zwaarder als zij het gevoel hebben dat ze dit niet kunnen geven, bijvoorbeeld omdat zij de taal niet spreken of omdat ze zichzelf te laag opgeleid voelen. Het is daarom goed om na te denken hoe je de ouders de school in kan krijgen voor iets dat je hen te bieden hebt. Denk aan schuldhulpverlening, psychologen, cursussen en workshops - van digitale vaardigheden tot yoga. Op deze manier komen ouders de school in, waardoor je ze op deze manier laagdrempelig kan betrekken bij de dingen die in de school gebeuren. Natuurlijk hoef je dit niet allemaal zelf te doen, het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat docenten opeens ook yogadocenten of psychologen worden. Betrek ondernemers, culturele instellingen, schuldhulpverlening, de gemeente of bijvoorbeeld de huisarts of de fysiotherapeut uit de buurt.

1.3 Inzetten op het vergroten van (schoolse) kennis van ouders

Zoals gezegd, niet alle ouders kunnen bijdragen aan het schoolwerk van hun kinderen. Bij deze ouders kan het lonen om in te zetten op het vergroten van hun schoolse kennis. In Nederland zijn diverse program-

ma's die zich inzetten op het 'onderwijzen' van ouders en daarmee het vergroten van de ouderbetrokkenheid; bijvoorbeeld [Het Ei van Columbus](#), [Pageturner](#), [Thuis in taa](#). Maar denk ook breder: het zou bijvoorbeeld interessant kunnen zijn om ouders te betrekken bij een project op school met een lokale ondernemer waar zij zelf ook iets van kunnen leren of hen mee te nemen op de culturele uitjes die je organiseert en zo niet alleen de kinderen te introduceren met een voor hen (soms) nieuwe wereld van cultuur, maar ook hun ouders. Dit vergroot niet alleen de kennis van ouders, maar tegelijkertijd ook de thuisbetrokkenheid. Ouders worden zo deel van het leerproces van kinderen en kinderen zien dat hun ouders geïnteresseerd en betrokken zijn. Wat is er te verzinnen met de lokale ondernemers en cultuuraanbieders op dit vlak? (Bron: [Onderzoek van het Nederlands Jeugd Instituut](#))

1.4 Verbind ouders onderling aan elkaar

Ouder-schoolcontact kan ook bevorderd worden door ouders aan elkaar te verbinden. Hierdoor kunnen ouders ervaringen met elkaar uitwisselen en krijgen ze op deze manier - al dan niet indirect - meer verbintenis met de school. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een vader die zich zorgen maakt om de onlangs ontdekte dyslexie van zijn dochter, die gekoppeld wordt aan een ouder die al ervaring heeft met een soortgelijke situatie. Of wanneer ouders de Nederlandse taal nog niet volledig machtig zijn, kunnen ze gekoppeld worden aan een ouder die beide talen spreekt. Maar je kunt bijvoorbeeld ook denken aan nieuwe ouders koppelen aan ouders die al langer verbonden zijn aan school, om hen met het reilen en zeilen van de school kennis te laten maken. Hoe zou je zo'n 'buddysysteem' op kunnen zetten? Meer over het buddysysteem vind je [hier](#).

1.5 Zet de kennis en expertise van ouders in

Ouders hebben veel te bieden aan de school, maar worden vaak 'slechts' ingezet als luizenouder of wanneer de biebboeken terug moeten naar de bibliotheek. Daar is meer voor te verzinnen. Weten wat voor ouders je in de klas hebt en wat zij eventueel te bieden hebben, kan dus zowel veel opleveren voor het curriculum als voor het gevoel van kinderen

dat hun ouders betrokken zijn bij hun leertraject. Denk niet alleen aan beroepen, maar ook aan dingen als koken, verhalen vertellen, zingen, een andere taal of cultuur etc. Op deze manier benader je ouders vanuit het positieve, namelijk door een beroep te doen op hun kennis en expertise. Dat vinden de meeste mensen leuk en dit zal leiden tot een positieve relatie tussen de ouder en de school.

1.6 Stel vast wat voor jou/jullie een evenwichtige docent-ouder relatie is

Soms zijn ouders juist ontzettend betrokken. En hoewel je dat eigenlijk alleen maar zou moeten toejuichen, kan het voorkomen dat ouders daarbij sterk op de plek van de docent gaan zitten en zich (teveel?) met het curriculum gaan bemoeien. Of dat ze zoveel tijd vragen voor één specifiek kind, dat er minder tijd overblijft voor andere kinderen met minder betrokken ouders. Ook kan het daardoor voorkomen dat de verwachtingen van deze ouders niet worden nageleefd, omdat een docent niet voldoende tijd heeft om aan alle vragen tegemoet te komen. Het is daarom belangrijk om gezamenlijk - tussen ouders en het schoolteam - vast te stellen wat een evenwichtige docent-ouderrelatie is en helder te communiceren wat jullie van elkaar verwachten en wat niet. (Bron: [CPS](#))

1.7 Zorg dat de actieve ouders representatief zijn

voor de 'soort' ouders van jouw school. Komt het soort ouders dat je hebt op school overeen met het soort ouder dat actief is? Het lijkt (en is misschien ook) een inkoppertje, maar als dit niet overeenkomt wordt een bepaald soort ouder - en daarmee ook een bepaald soort kind - oververtegenwoordigd op school. Dit kan voor de ondervertegenwoordigde soort ouder (en kind) het idee opleveren dat zij er minder toe doen en daarmee afstand creëren. Het loont dus om na te gaan of dit overeenkomt en als dat niet zo is, zorg voor een evenwichtigere verdeling, zodat alle (soorten) ouders en kinderen gehoord worden. (Bron: [The Guardian](#))

Mooie (lokale en/of landelijke) initiatieven:

- GGD: In de hele regio werken we vanuit de gedachtegang van Positieve Gezondheid en gaan we 'het andere gesprek' aan met ouders. Luisteren, de goede vragen stellen en de ouder tot eigen inzicht laten komen staan hierin centraal. Het gesprek voeren over wat de ouder belangrijk vindt.
- GGD: In Zwolle gaan we dit najaar starten met [Centering Parenting](#)
- Vroege start van ouder-kind betrokkenheid. Voorbeeld: ['Ons grote avontuur'](#)

THEMA 2

De grote overgang

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat er één lange leerlijn wordt gecreëerd voor een kind en hij/zij geen dupe wordt van de overgangen tussen de verschillende soorten onderwijs?

De overgangen van de opvang/voorschool naar het basisonderwijs en dan weer naar het middelbaar onderwijs zijn vaak groot. Te groot zelfs, voor sommige kinderen. Overgangen van het ene type naar het andere type onderwijs kunnen daardoor obstakels worden in het leerproces van een kind. Hoe kunnen we het contact tussen de verschillende soorten onderwijs versterken zodat dit voor kinderen soepele overgangen worden? En hoe kunnen partijen rondom de school hun steentje bijdragen deze overgangen te verzachten?

Meer lezen/luisteren/zien?

- [Overgangen en aansluitingen in het onderwijs - Gion Onderwijs/Onderzoek](#) (rapport)
- [Verbeteren van overgang PO-VO. Best practices uit het project Verlengde Schooldag in Groningen - Maria Jongsma](#) (artikel met daarin best practices)
- [Overgang van PO naar VO met Anko van Hoepen \(PO-raad\) en Nienke Luijckx \(LAKS\)](#) (podcast)

OPLOSSINGSRICHTINGEN

2.1 Informatie wel én niet delen (betrek het kind erbij!)

Om een leerling op gepaste wijze te kunnen ondersteunen moet er informatie uitgewisseld worden tussen de nieuwe en oude school van de leerling. Tussen het primair en voortgezet onderwijs gebeurt dit vaak nog wel, net als tussen voorschool en het primair onderwijs, maar tussen de opvang en de basisschool bijna nooit. De informatie die uitgewisseld wordt, is vaak feitelijke informatie, zoals prestaties, cijfers en toetsresultaten. Soms is de informatie die wordt overgedragen persoonlijker en ligt de focus op sociale en emotionele factoren die een eventuele overgang naar de middelbare school zouden kunnen bemoeilijken, bijvoorbeeld over de thuissituatie of bepaalde eigenschappen van het kind. Hoeveel informatie de vervolgschool moet ontvangen over leerlingen blijft een lastig vraagstuk; is het het beste om zo min mogelijk te weten om leerlingen een frisse start te geven (zonder negatieve verwachtingen of vooroordelen), of is het het best om compleet geïnformeerd te zijn zodat een kind optimaal bijgestaan kan worden? Het is cruciaal voor zowel voor-, basis- als middelbare scholen om actief met dit vraagstuk bezig te zijn en te blijven. Hiermee omgaan is een kwestie van expertise. Overleg hier goed over met collega's, maar betrek ook de kinderen in kwestie hier zelf bij. Wat zouden ze zelf willen dat de nieuwe school van ze weet? En hoe zou dit ze kunnen helpen of juist tegenwerken? Is er goed contact tussen de

verschillende scholen in deze regio? En hoe zou het contact nog versoepeld kunnen worden? En ook: is er genoeg kennis bij het PO over de verschillende scholen in het VO zodat zij kinderen en hun ouders goed kunnen adviseren over de volgende stap? Hoe kan deze kennis hier in de regio worden vergroot? (Bron: [dit wetenschappelijke artikel uit 2018](#))

2.2 Zet oudere leerlingen in als mentoren van nieuwe leerlingen

Kinderen en jongeren willen tijd doorbrengen met andere kinderen die op hen lijken of waar ze tegenop kijken. En dus is het altijd leuker om iets van een ander (ouder) kind te leren, dan iets van een docent of een andere volwassene. Daarnaast weten we dat tutor- en mentor-interventies, als ze goed gestructureerd zijn, een positief effect kunnen hebben op antisociaal of agressief gedrag, spijbelen en schoolverlaten en de motivatie van kinderen dus. Wanneer je dit combineert, zou het kunnen lonen om mentorprogramma's op te zetten tussen jongeren die al een tijdje op de middelbare school zitten en kinderen die net beginnen of zelfs nog moeten gaan beginnen (groep achters). Door kinderen op deze manier aan elkaar te koppelen, zijn de nieuwkomers minder alleen. Buiten dat kan het - wanneer er een goede klik is tussen het koppel - ook werkdruk wegnemen bij de docent. Het jongere kind heeft immers al iemand waar hij of zij bij terecht kan met vragen. Zo kan het mes aan twee kanten snijden. Echter; het is natuurlijk wel belangrijk dat dit goed begeleidt wordt vanuit school. Daarvoor is een samenwerking tussen het PO en VO noodzakelijk. Hoe zou je zo'n samenwerking op kunnen zetten?

2.3 Een hybride overgang creëren

De laatste jaren wordt steeds meer onderkend dat de overgang van het basis naar het voortgezet onderwijs een grote stap is. Alles is anders; geen vaste klas meer, geen vaste docent, veel huiswerk, opeens wordt er van je verwacht dat je kunt plannen etc. etc. Omdat gezien wordt dat dit een manier is waarop kinderen de weg kwijt kunnen raken, wordt er volop geëxperimenteerd met het verkleinen van deze overgang. Bijvoorbeeld dat de eerstejaars nog wel in

een vast lokaal zitten met minder veel verschillende docenten (zoals bij [STEP](#)) of dat leerlingen in het laatste jaar van de basisschool alvast vooruit gaan om te proeven aan de middelbare school (zoals het lokale initiatief Prachtklas). Daarnaast kan het lonen om in de eerste jaren van de middelbare school, maar ook in de laatste jaren van het basisonderwijs extra in te zetten op het leren plannen, huiswerk maken en zelfstandig werken. Op al deze manieren is de overgang en de stap naar zelfstandigheid minder groot. Wat is er in gezamenlijkheid tussen het PO en VO te verzinnen waardoor deze overgang minder groot wordt?

2.4 Draag niet alleen de kinderen over, maar ook de ouders

Eerder concludeerden we dat de thuisbetrokkenheid van ouders de grootste invloed heeft op de schoolprestaties van leerlingen, zowel op het primair als het voortgezet onderwijs. Echter, de ouders betrekken kan soms best wel een kluit zijn. Zeker voor het voortgezet onderwijs, omdat de jongeren daar zelfstandiger zijn dan in het basisonderwijs. Zonde eigenlijk dus dat beide schoolniveaus opnieuw het contact moeten leggen met de ouders. Daarom een denkoefening: wat zou er gebeuren als niet alleen de kinderen van de ene school naar de andere zouden worden overgedragen, maar ook de ouders? Hoe zou je dit samen voor elkaar kunnen krijgen?

2.5 Stem de leerlijnen taal en rekenen af met de leerkrachten uit de laatste groepen van het PO en de eerste klassen van het VO

Niet alleen de sociaal emotionele overgang is groot voor een kind dat naar het voortgezet onderwijs gaat. Vaak sluiten helaas ook de leerlijnen niet goed op elkaar aan, waardoor de leerling een kloof kan ervaren. Daarom is er in Groningen onderzoek gedaan naar hoe deze leerlijnen op het gebied van rekenen en taal beter op elkaar afgestemd konden worden. Daarbij is ingezet op drie aspecten: 1. het inzicht dat VO docenten hebben op de programma's en didactiek van het taal- en rekenonderwijs in het PO 2. dat docenten in het VO zien en ervaren hoe groot de verscheidenheid is tussen leerlingen op beide

domeinen, met als ijkpunt de referentieniveaus taal en rekenen en 3. dat leerkrachten VO en PO in staat zijn om samen oplossingen te bedenken voor het omgaan met deze verscheidenheid in de eerste twee leerjaren van het VO. Als onderdeel van het project hebben leerkrachten op het PO en het VO uitgewisseld welke methoden zij gebruiken. Ook hebben de leerkrachten gezamenlijke bijscholing gehad over het werken met de referentieniveaus. In de praktijk blijkt dat deze gezamenlijke activiteiten daadwerkelijk leiden tot meer wederzijds begrip en tot betere afstemming. Ook hebben ze gezamenlijke studiedagen georganiseerd voor de leerkrachten van de bovenbouw van het PO en de onderbouw van het VO. Dit is voor alle partijen een belangrijke expertise. Gezamenlijke scholing leidt tot een gemeenschappelijk begrippenkader. Leerkrachten leerden van elkaar en wisselden veel kennis en informatie uit. Het concrete resultaat is dat leerkrachten veel sneller geneigd zijn elkaar op te zoeken en te overleggen als ze daar behoefte aan hebben. Wat gebeurt er op dit moment al in dit kader in Amersfoort? En als dit nog ontbreekt, hoe zou zo'n soort project ook hier opgezet kunnen worden? (Bron: [Verbeteren van de overgang PO-VO](#) - Best practices uit het project Verlengde Schooldag in Groningen)

Mooie (lokale en/of landelijke) initiatieven:

- [Samenwerken aan talentontwikkeling in leerecosystemen](#). Hier staat de samenwerking natuurlijk voorop en specifiek in ons leerecosysteem talentontwikkeling. Daarmee creëert een kind zijn eigen positie sterker t.o.v. de 'oversteek', omdat het meer inzicht heeft in zijn eigen talenten. Zie ook [Artikel Sprankel en Nieuwe wetenschaps- en natuurclubs, programma's en same...](#)
- OoZ en Doornij: Ter verstevigen van gelijke kansen op de basisschool, werken OoZ en Doornij kinderopvang samen in de vorm van het 100 Talentenproject. Op 3 pilotlocaties proberen we uit hoe het gedachtengoed van Kindertalentenfluisteraar Luk Dewulf bijdraagt aan het verstevigen hiervan. Dit verschaft een gezamenlijke visie op kinderen, en ook een talentgerichte blik op elkaar als professionals binnen een IKC.
- [School 's Cool](#)

THEMA 3

Taal centraal

Hoe voorkomen we gezamenlijk dat de (Nederlandse) taalachterstand van een kind in de weg staat van zijn/haar (verdiende) kansen?

Beheersing van de Nederlandse taal is essentieel voor leerlingen om mee te kunnen komen op school én in de samenleving. Het aanpakken van Nederlandse taalachterstanden staat al jarenlang centraal in het onderwijsbeleid. Toch blijven deze achterstanden een hardnekkig probleem; een groeiende groep leerlingen komt laaggeletterd van school. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat taalachterstanden al vroeg, liefst nog voor de basisschool, worden gesignaleerd? En hoe gebruik je meertaligheid in het voordeel van het kind? Hoe zorgen we gezamenlijk voor extra aanbod waardoor de achterstand van een kind niet in de weg komt te staan van zijn (verdiende) kansen en zonder dat het de docenten al te veel tijd kost?

Meer lezen/luisteren/zien?

- [Taalachterstand voor het leven: groeiende groep jongeren verlaat het onderwijs laaggeletterd- Nieuwsuur](#) (artikel + filmpje)
- [Nederlandse leerlingen hebben een leesprobleem. Op zoek naar beter taalonderwijs - Anja Vink, Vrij Nederland](#) (artikel)
- [Leer kinderen beter schrijven. Het werpt op heel veel vlakken vruchten af - Marilsee Eerkens, De Correspondent](#) (artikel)
- [Hoe ga ik om met meertalige kinderen in mijn klas? - Kletshead de Podcast, met Frederike Groothoff](#) (podcast + handig lijstje met concrete voorbeelden voor lesactiviteiten)

het wegwerken van een Nederlandse taalachterstand. Welke partijen zijn dit? Hoe kun je deze partijen hier in de regio zo effectief mogelijk aan elkaar verbinden, zodat er zo min mogelijk tijd verloren gaat? En hoe zorgen we ervoor dat de kinderen die nog niet in beeld zijn, omdat ze bijvoorbeeld nog niet naar school gaan, toch in beeld komen?

Let op: bij de signalering is het belangrijk dat je je realiseert dat het niet alleen gaat over kinderen van een buitenlandse komaf, het kan net zo goed gaan over kinderen van bijvoorbeeld lager of niet opgeleide ouders met een beperkte woordenschat. ([Wetenschappelijk onderzoek](#))

3.2 Zorg voor een gezamenlijk doel

Opdrachten waarin leerlingen samenwerken om een gezamenlijk doel te bereiken zijn aangetoond effectief voor de taalontwikkeling van een kind. Leerlingen luisteren beter als ze een bepaald doel voor ogen hebben; op die manier hebben ze een motivatie om te luisteren. Luisteren is dan weer goed voor de taalontwikkeling van leerlingen. Het kan daarbij ook helpen als zo'n gezamenlijk project goed aansluit bij de leefwereld van een kind, omdat het hierbij een intrinsieke motivatie kan vinden. Het loont dus om creatief te zijn met de opdrachten die je geeft. Het

OPLOSSINGSRICHTINGEN

3.1 Signaleer samen – zo vroeg mogelijk.

Hoe vroeger duidelijk is dat een kind een Nederlandse taalachterstand heeft, hoe beter het te verhelpen is. Je hebt immers meer tijd om eraan te werken. Daarom is het belangrijk dat er goede communicatie is tussen de partijen die al vroeg in aanraking komen met een kind en de partijen die bij kunnen dragen aan

netwerk rondom de school kan hierbij een grote rol spelen. Door verbindingen te leggen tussen school en de buurt kunnen er (gemakkelijker) projecten ontstaan die voor leerlingen belangrijk zijn. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld een onderneming voor de wijk opzetten of met lokale culturele instellingen aan een project werken. Welke projecten kun je verzinnen om te zorgen voor een gezamenlijk doel? Wat is er op lokaal gebied al aan initiatieven die hieraan kunnen bijdragen of wat zou je zelf kunnen verzinnen? Hoe kunnen andere professionals die om een kind heen staan hieraan bijdragen? Kortom; welke samenwerkingen zijn er te bedenken waardoor kinderen projectmatig aan hun taal werken? (Bron: [NRO](#), 2020)

3.3 Zet in op (voor)lezen

Schot voor open doel, maar lezen en voorgelezen worden hebben, logischerwijs, een positief effect op de taalontwikkeling van kinderen. Daarom moet er, zowel thuis als op school, ingezet worden op (voor)lezen. Zeker in het primair onderwijs kan intensief (voor)lezen een groot positief effect hebben op leerlingen. Op school kan dit uiteraard via de docent en soms kan het ook helpen als lezen door mensen van buiten school wordt gestimuleerd. Op deze manier wordt het nog specialer. Bijvoorbeeld door het organiseren van een bezoek aan de bibliotheek of een schrijver, een kunstenaar of zelfs een ouder kan komen voorlezen in de klas. Maar denk ook aan een buddysysteem waarbij oudere leerlingen of anderen uit de wijk jongere leerlingen voorlezen en helpen zelf te lezen. Mocht dit niet genoeg zijn, dan is er in te zetten op een buitenschools traject dat (voor)lezen thuis stimuleert. Wat kun je bedenken aan initiatieven om kinderen aan het (voor)lezen te krijgen? En hoe kun je de wijk daarbij betrekken? (Bron: [Stichting Lezen](#), 2019)

3.4 Maak gebruik van meertaligheid i.p.v. de focus te leggen op de Nederlandse taalachterstand

Het benutten van de meertaligheid van kinderen binnen de schoolmuren heeft veel voordelen. Zo toonde taalkundige Jim Cummins aan dat kinderen bij

het leren van verschillende talen een gemeenschappelijke onderliggende vaardigheid ontwikkelen. Dit houdt in dat leerlingen vanuit hun eerst geleerde taal gemakkelijker een tweede taal kunnen leren. Daarnaast biedt het spreken van meerdere talen mogelijkheden op de arbeidsmarkt en zijn er ook op sociaal-emotioneel vlak voordelen verbonden aan het stimuleren van de thuistaal. Kinderen voelen zich in hun totaliteit meer gewaardeerd en omdat zij meer aangesproken worden op wat zij wél kunnen, groeit hun zelfvertrouwen. Daarnaast is de extra taal die een kind spreekt een deel van de identiteit van het kind. Dit betekent dat weinig ruimte geven aan die taal op school, of het zelfs verbieden, kan leiden tot een onwelkom gevoel bij kinderen (en hun ouders).

Echter, lang werd gedacht dat de thuistalen in de weg zaten van het leren van de Nederlandse taal en daarom wordt op veel scholen de thuistalen uitgesloten. Er is dus nog een wereld te winnen. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de thuistalen - en daarmee alle verborgen kennisbronnen - van een kind actief worden benut en toegejuicht? [Lees meer over functioneel meertalig leren.](#)

3.5 Zet in op peer learning

Voortbordurend op het zorgen voor een gezamenlijk doel, kun je ook verder gaan dan alleen kinderen die bij elkaar in de klas zitten. Kinderen en jongeren willen tijd doorbrengen met andere kinderen die op hen lijken of waar ze tegenop kijken. Daarom is het leuker om iets van een ander (ouder) kind te leren, dan iets van een docent of een andere volwassene. Door jongere en oudere leerlingen aan elkaar te koppelen en hen gerichte (taal) leeractiviteiten op maat mee te geven (het liefst dus met een gezamenlijk doel), kunnen zij én van, én aan elkaar leren. Dit is zowel voor de jongere als de oudere leerling waardevol. Hoe zou je ervoor kunnen zorgen dat leerlingen aan elkaar gekoppeld worden? En wat voor soort leeractiviteiten zou je hen mee geven waardoor het voor beide partijen iets oplevert?

Mooie (lokale en/of landelijke) initiatieven:

- GGD: In 2021 hebben alle collega's werkzaam in de jeugdgezondheidszorg training gehad over signaleren laaggeletterdheid. Ook is er op dit thema samenwerking met de kraamzorg gezocht.
- GGD: In najaar 2021 start in Zwolle Noord een pilot met Boekstart om vroegtijdig voorlezen nog meer te bevorderen.
- [Taalcoaching](#) en [VVE Platform](#)